

Lovforslag nr. L 93. Fremsat den 18. november 1998 af forskningsministeren (Jan Trøjborg)

Forslag

til

Lov om opfindelser ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner

Formål

§ 1. Denne lov har til formål at sikre, at forskningsresultater frembragt ved hjælp af offentlige midler nyttiggøres for det danske samfund ved erhvervsmæssig udnyttelse.

Lovens anvendelsesområde

§ 2. Loven gælder for opfindelser, der er gjort af en arbejdstager som led i arbejdet ved en institution som nævnt i § 6.

§ 3. Ved opfindelse forstås i denne lov en opfindelse eller frembringelse, der vil kunne patenteres efter patentloven eller registreres som brugsmodel efter brugsmodelloven.

§ 4. Ved arbejdstager forstås i denne lov enhver, der er ansat ved en institution som nævnt i § 6.

§ 5. Ved en arbejdstagers arbejde forstås i denne lov alle aktiviteter udført som led i ansættelsesforholdet.

Stk. 2. Som arbejde, jf. stk. 1, anses dog ikke klinisk-videnskabeligt arbejde i sygehusvæsenet, der udføres af ansatte i klinisk-videnskabelige stillinger ved universiteterne.

§ 6. Ved institution forstås i denne lov det universitet under Forskningsministeriet eller den sektorforskningsinstitution, hvor den pågældende arbejdstager er ansat.

Fordeling af retten til opfindelser

§ 7. Retten til opfindelser, der er gjort af en arbejdstager ved en institution, tilkommer arbejdstageren med de begrænsninger, der følger af denne lov.

§ 8. Institutionen har, hvor en arbejdstager som led i arbejdet har gjort en opfindelse, krav på at få de til opfindelsen knyttede rettigheder overdraget til sig.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder også, hvis opfindelsen er gjort i forening af flere arbejdstagere ansat ved institutionen.

Stk. 3. Indgår en arbejdstager i et samarbejde, som involverer arbejdstagere fra flere institutioner, træffer institutionerne aftale om, hvordan deres rettigheder efter denne lov skal fordeles.

§ 9. Ved projekter, der gennemføres i samarbejde med eller helt eller delvis finansieres af en part, der ikke er omfattet af loven, kan institutionen på egne og arbejdstagerens vegne ved forudgående aftale med den pågældende part helt eller delvis afstå retten til de opfindelser, der fremkommer ved projektet.

Underretning og vurdering

§ 10. Har en arbejdstager som led i arbejdet gjort en opfindelse, skal vedkommende uden ugrundet ophold skriftligt underrette institutionen herom. Arbejdstageren har i den forbindelse pligt til at give institutionen alle nødvendige oplysninger efter institutionens bestemmelse.

Stk. 2. Institutionen kan fastsætte nærmere regler for, hvorledes underretningen efter stk. 1 skal finde sted. Institutionen kan fastsætte, at underretningspligten efter stk. 1 ikke skal gælde inden for områder, hvor der erfaringsmæssigt ikke gøres opfindelser.

Stk. 3. Arbejdstageren må ikke offentliggøre eller disponere over en opfindelse, før institutionen skriftligt har bekræftet modtagelsen af den i stk. 1 nævnte underretning. Institutionen har pligt til at sende bekræftelsen hurtigst muligt.

§ 11. Institutionen skal inden for 4 måneder fra underretningen efter § 10, stk. 1, få foretaget en vurdering af muligheden for at udnytte opfindelsen erhvervs-mæssigt og for at beskytte de til opfindelsen knyttede rettigheder og drøfte med arbejdstageren, hvorledes rettighederne til opfindelsen kan udnyttes erhvervs-mæssigt.

Stk. 2. Institutionen kan, samtidig med sin bekræftelse efter § 10, stk. 3, pålægge arbejdstageren ikke at offentliggøre eller disponere over en opfindelse i op til 4 måneder fra modtagelsen af underretningen efter § 10, stk. 1.

Stk. 3. Efter aftale med arbejdstageren kan fristerne efter stk. 1 og 2 forlænges.

Stk. 4. Institutionen skal inden for den i stk. 1 angivne frist eller den aftalte frist efter stk. 3, træffe afgørelse om krav om overdragelse af retten efter § 8, eller om arbejdstageren bevarer retten efter § 7 mod vederlag efter § 12, stk. 2.

Stk. 5. Hvis institutionen ikke inden for den angivne frist i stk. 1 eller den aftalte frist efter stk. 3 har meddelt sin afgørelse efter stk. 4 til arbejdstageren, har denne alle rettigheder til opfindelsen.

Erhvervs-mæssig nyttiggørelse

§ 12. Hvis retten til en opfindelse overdraget til institutionen efter § 8 udnyttes erhvervs-mæssigt, er den arbejdstager, der har gjort opfindelsen, berettiget til et rimeligt vederlag fra institutionen.

Stk. 2. Hvis retten til en opfindelse efter aftale med institutionen udnyttes erhvervs-mæssigt af den arbejdstager, der har gjort opfindelsen, er institutionen berettiget til et rimeligt vederlag.

Stk. 3. Institutionen fastsætter regler for beregning af vederlag efter stk. 1 og 2. Reglerne skal godkendes af forskningsministeren.

§ 13. Institutionen kan, hvor dette af en arbejdstager er begrundet med henvisning til særlige etiske forhold, acceptere, at en opfindelse ikke skal gøres til genstand for erhvervs-mæssig udnyttelse, herunder beskyttes ved indgivelse af ansøgning om patent eller brugsmodelregistrering.

Stk. 2. § 11 gælder ikke, hvis der træffes afgørelse som nævnt i stk. 1.

§ 14. Har institutionen fået overdraget retten til en opfindelse efter § 8, kan tredjemand indgå aftale om udnyttelse af opfindelsen med institutionen.

Stk. 2. Har institutionen ikke fået overdraget retten til en opfindelse efter § 8, kan tredjemand indgå alle aftaler om udnyttelse af opfindelsen med vedkommende arbejdstager.

Institutionens udgifter og indtægter

§ 15. Institutionen kan afholde udgifter i forbindelse med overdragelse og beskyttelse af retten til opfindelser, der er overdraget til institutionen efter § 8.

§ 16. Rektor eller direktionen anvender indtægterne fra overdragelse af rettigheder til opfindelser til aktiviteter inden for institutionens formål.

Forældelse

§ 17. Krav på vederlag efter § 12 forældes efter 5 år. Lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer finder tilsvarende anvendelse, når arbejdstager har modtaget institutionens afgørelse efter § 11, stk. 4.

Beslutningskompetence

§ 18. Institutionens afgørelser efter denne lov træffes på universiteterne af rektor og på sektorforskningsinstitutioner af direktionen. Rektor henholdsvis direktionens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Ikrafttræden mv.

§ 19. Loven træder i kraft den 1. januar 1999.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på opfindelser, der er gjort efter den 1. juli 1999. Opfindelser, som arbejdstageren ikke har gjort institutionen bekendt med inden den 1. juli 1999, anses for gjort efter dette tidspunkt.

Stk. 3. Institutionen og arbejdstageren skal respektere modstående rettigheder erhvervet ved overdragelse inden den 1. januar 1999.

§ 20. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrund for lovforslaget

Fordeling af rettighederne til opfindelser, som frembringes af ansatte ved offentlige forskningsinstitutioner, er i dag reguleret i lov om arbejdstageres opfindelser.

Efter denne lov kan arbejdsgivere stille krav om at få overdraget retten til egne medarbejders opfindelser, forudsat at disse er blevet til som led i tjenesten. Til gengæld er de berørte medarbejdere berettiget til en rimelig godtgørelse afhængig af opfindelsens værdi.

Disse bestemmelser gælder i dag for alle ansatte ved sektorforskningen og for visse personalegrupper ved universiteter og andre højere læreanstalter (universiteter).

Videnskabeligt personale og lærere ved universiteterne er derimod ikke omfattet af lov om arbejdstageres opfindelser.

Det er regeringens vurdering, at fraværet af lovgivning specielt om retten til universitetsforskernes opfindelser udgør en væsentlig barriere for erhvervsmæssig nyttiggørelse af offentlige forskningsresultater.

Navnlig i projekter, hvor der deltager en større gruppe universitetsforskere, kan usikkerhed eller uenighed om rettigheder blokere for nyttiggørelse af lovende resultater. Dette gælder både ansattes nyttiggørelse af egne opfindelser gennem etablering af selvstændig virksomhed og erhvervslivets motivation for at indgå i formaliseret samarbejde med danske universitetsmiljøer, hvor dette forudsætter en klar aftale om retten til eventuelle opfindelser.

Hertil kommer, at universiteterne uden en lovsikret andel i indtægterne savner et naturligt incitament til at bistå egne ansatte med at beskytte og omsætte rettighederne til forskningsbaserede opfindelser. Medmindre andet er aftalt, har universitetsforskere i dag den fulde ret til egne opfindelser. Institutionen har hermed intet krav på godtgørelse, uanset om en given opfindelse er gjort i den betalte arbejdstid og med brug af institutionens ressourcer.

Siden 1994 har en særlig tekstanmærkning i de årlige finanslove givet universiteterne mulighed for at afholde udgifter i forbindelse med udtagning af patent, forudsat at patentretten af de pågældende medarbejdere blev overdraget til institutionen. Institutionerne har hermed haft mulighed for, men ingen forpligtelse til, aktivt at gå ind i arbejdet med at beskytte og omsætte retten til de ansattes opfindelser.

Faktum er, at kun et fåtal af danske universiteter og sektorforskningsinstitutioner på denne baggrund har opbygget et stående beredskab til håndtering af patent- og rettighedssager.

Vurderingen er, at institutionerne og deres ansatte uden et sådant beredskab har ringe mulighed for at opnå en rimelig pris ved handel med egne rettigheder, og at fraværet af et professionelt marked for sådanne rettigheder vanskeliggør opfindelsernes vej fra institution til virksomhed.

Lovforslagets formål

På denne baggrund fremsætter regeringen nærværende lovforslag, som under ét skal regulere retten til opfindelser gjort ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Med lovforslaget ønsker regeringen at fremme den erhvervsmæssige nyttiggørelse af offentlige forskningsresultater. Lovforslaget tilsigter herunder:

- At bidrage til etablering af en incitamentstruktur, hvor ansatte og institutionsledelser tilskyndes til at samarbejde om erhvervsmæssig nyttiggørelse af forskningsresultater.
- At sikre en klar og entydig placering af rettigheder, der kan lette indgåelse af aftaler om forsknings- og udviklingssamarbejde mellem universiteter og private virksomheder.
- At fremme etablering af et effektivt decentralt beredskab til registrering og vurdering af forskningsbaserede opfindelser.
- At bidrage til professionalisering af markedet for handel med rettigheder mellem forskningsinstitutioner og virksomheder.

- At sikre en rimelig fordeling af salgs- og licensindtægter mellem institutioner og ansatte.
- At sikre institutionernes dispositionsret over egne salgs- og licensindtægter.
- At opnå en ligestilling af ansatte ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner.
- At fastholde et særligt incitament for forskningsbaserede iværksættere, der ønsker at udnytte egne opfindelser gennem etablering af selvstændig virksomhed.

Lovforslaget skal i øvrigt ses i sammenhæng med regeringens allerede iværksatte initiativ med etablering af et landsdækkende net af innovationsmiljøer. Innovationsmiljøordningen har til formål at stimulere etableringen af nye videnbaserede virksomheder – herunder udbrydervirksomheder fra offentlig forskning. Via innovationsmiljøerne kan innovative iværksættere opnå rådgivning og risikovillig kapital – blandt andet støtte til forundersøgelser, patentering og licensiering. Innovationsmiljøordningen skal på denne måde fremme erhvervsmæssig nyttiggørelse af forskningsbaseret viden, specielt hvor der er grundlag for etablering af nye virksomheder.

Som supplement til dette tilsigtes med det foreliggende lovforslag at fremme nyttiggørelsen af opfindelser gjort ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner, også hvor en given opfindelse udnyttes bedst gennem samarbejde med eksisterende virksomheder. Innovationsmiljøordningen og nærværende lovforslag udgør på denne måde komplementerede elementer i en sammenhængende indsats til fremme af forskningsbaseret innovation og etablering af nye videnbaserede arbejdspladser i dansk erhvervsliv.

Forslagets hovedpunkter

Lovforslaget fastslår, at ansatte på universiteter og sektorforskningsinstitutioner som udgangspunkt har retten til egne opfindelser. Efter drøftelse med de involverede kan institutionen dog gøre krav på at få overdraget retten til en given opfindelse.

Institutionen får hermed også overdraget aftaleretten i forhold til interesserede virksomheder. Endvidere kan institutionen – på vegne af egne ansatte – på forhånd indgå aftaler om rettigheder blandt andet i forbindelse med eksternt finansierede forsknings- og udviklingssamarbejder. Uafhængigt af omstændighederne vil institutionen på denne måde stå som central aftalepart over for partnere i erhvervslivet.

Lovforslaget pålægger den ansatte at underrette institutionens ledelse om alle erhvervsmæssigt interessante opfindelser frembragt som led i tjenesten. Samtidig pålægges institutionen - gerne med assistance fra

eksterne rådgivere og konsulenter - aktivt at vurdere de indberettede opfindelser med henblik på en mulig erhvervsmæssig udnyttelse.

Intentionen er ikke, at offentlige forskningsinstitutioner egenhændigt skal drive erhvervsvirksomhed eller opbygge egen patentportefølje ud over eventuelt nogle få strategiske områder. Derimod tilsigtes med lovforslaget at øge den erhvervsmæssige nyttiggørelse af offentlig forskning gennem overdragelse (licensiering eller salg) af rettigheder til partnere i erhvervslivet, der kan forestå det videre arbejde med eventuel patentering.

For at sikre, at både den ansatte og institutionen er tilskyndet til at søge opfindelser nyttiggjort, forudsætter lovforslaget, at begge parter får andel i indtægterne, uanset om en rettighed udnyttes af institutionen eller den ansatte. Herunder åbner lovforslaget mulighed for, at forskningsbaserede iværksættere kan udnytte retten til egne opfindelser på økonomisk favorable vilkår.

Endelig rummer lovforslaget bestemmelser, der præciserer muligheden for at afstå fra erhvervsmæssig nyttiggørelse, hvor særlige etiske hensyn taler herfor.

Intentionen er ikke, at de enkelte institutioner internt skal opbygge teknisk, juridisk og markedsmæssig ekspertise til egenhændigt at forestå vurderingen af indberettede opfindelser og opsøge mulige patentpartnere i erhvervslivet. Denne ekspertise bør i vid udstrækning rekvireres eksternt gennem et formaliseret samarbejde med private rådgivere og patentbureauer, Patentdirektoratet, de nye innovationsmiljøer m.fl.

Til støtte for institutionernes rekvirering af sådanne ydelser er der på forslaget til finanslov 1999 afsat i alt 58 mio. kr. over fire år.

Tilsvarende lovgivning i udlandet

Lovgrundlaget vedrørende retten til opfindelser ved universiteter og andre offentlige forskningsinstitutioner varierer betydeligt blandt Danmarks nabolande og primære samarbejdspartnere.

I de øvrige nordiske lande og i Tyskland har universitetsforskere som udgangspunkt en særlig ret til egne opfindelser. I Tyskland gælder dog i praksis, at denne ret tilsidesættes, hvor der er tale om eksternt finansieret forskning. I Sverige gælder endvidere, at retten til universitetsforskernes opfindelser i stigende omfang reguleres via lokale aftaler.

I Storbritannien, Frankrig, Holland og USA har universitetsforskere samme retsstilling som andre arbejdstagere. Dette indebærer, at retten til forskningsbaserede opfindelser typisk tilfalder den pågældende institution eller bevillingsgiver, dog afhængig af de

nærmere omstændigheder og lokale aftaleforhold. Samtidig vil den involverede forsker som regel modtage en økonomisk godtgørelse, hvis opfindelsen udnyttes erhvervsmæssigt.

Relation til anden lovgivning

Lovforslaget regulerer i forlængelse af bestemmelserne om opfindelser i lov om arbejdstageres opfindelser – forholdet om retten til opfindelser ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Da lovforslaget anses som et supplement til de gældende bestemmelser i lov om arbejdstageres opfindelser, er det i samråd med Erhvervsministeriet ikke fundet nødvendigt på nuværende tidspunkt at ændre i bestemmelserne i denne lov. Af lovtekniske og informative grunde vil lov om arbejdstageres opfindelser ved først givne lejlighed blive ændret som konsekvens af lovforslaget.

Administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vil internt på de berørte institutioner medføre et beskedent administrativt merarbejde til registrering af opfindelser og aftaleindgåelse om rettigheder.

Institutionerne vil herudover - afhængig af det lokale aktivitetsniveau - have merudgifter til rekvirering af eksternt teknisk, juridisk og markedsmæssig ekspertise.

Til støtte for institutionernes rekvirering af denne ekspertise er der på forslaget til finanslov 1999

(§ 19.17.01) afsat i alt 58 mio. kr. for perioden 1999-2002. Efter udløbet af denne periode forudsættes institutionernes indtægter og udgifter ved omsætning af rettigheder at balancere uden behov for særskilt finansiering - og på længere sigt ventes handel med rettigheder at kunne bidrage positivt til institutionernes økonomi.

Administrative og økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget vil lette det administrative arbejde for private virksomheder ved indgåelse af rettighedsaftaler om offentlige forskningsresultater, idet lovforslaget etablerer en entydig model, sådan at erhvervslivet kun får en aftalepart.

Lovforslaget vil endvidere medføre en styrket formidling af forskningsbaserede opfindelser fra institutioner til virksomheder til gavn for erhvervslivets konkurrenceevne og for etablering af nye videnbaserede arbejdspladser. Lovforslaget indeholder ingen administrative konsekvenser for borgerne.

Miljømæssige konsekvenser og forholdet til EU-retten

Forslaget indeholder ikke miljømæssige konsekvenser eller EU-retlige aspekter.

Høring

Fortegnelse over hørte myndigheder, institutioner og organisationer er medtaget som bilag.

Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindredgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	På længere sigt øgede indtægter for institutionerne via handel med rettigheder	Finanslovsudgifter på 58 mio. kr. over perioden 1999-2002
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Beskedent administrativt merarbejde på institutioner
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Åbent marked for handel med rettigheder til forskningsbaserede opfindelser	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Lettere indgåelse af rettighedsaftaler ved FoU-samarbejde	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Indeholder ikke EU-retlige aspekter	

*Bemærkninger til de enkelte paragraffer**Til § 1*

Lovforslagets formål afspejler behovet for at fremme en videnbaseret vækst i det danske samfund. Offentlige forskningsinstitutioner udgør en meget væsentlig kilde til produktion af ny viden, og en effektiv videnuveksling mellem forskning og erhvervsliv er af afgørende betydning for at fastholde og udbygge Danmarks position som moderne velfærdssamfund.

Med lovforslaget etableres et åbent og dynamisk marked for handel med rettigheder til opfindelser mellem offentlige forskningsinstitutioner og private virksomheder.

Til § 2

Bestemmelsen i § 2 afgrænser lovens anvendelsesområde til opfindelser, der er gjort af en arbejdstager som led i sit arbejde ved en institution som nævnt i § 6.

Til § 3

Lovens anvendelsesområde er begrænset til de opfindelser, der kan opnå patent i medfør af patentloven (lovbekendtgørelse nr. 366 af 9. juni 1998), og de frembringelser, der kan registreres som brugsmodelefter brugsmodelloven (lovbekendtgørelse nr. 367 af 9. juni 1998).

Ophavsret til et litterært eller kunstnerisk værk, der er reguleret via ophavsretsloven, er ikke omfattet af forslaget. Værker i form af EDB-programmer henregnes til litterære værker.

For EDB-programmer gælder i medfør af ophavsretslovens § 59 (lovbekendtgørelse nr. 706 af 29. september 1998) at, ophavsretten til et edb-program, der er frembragt af en arbejdstager under udførelsen af dennes arbejde eller efter arbejdsgiverens anvisninger, overgår til arbejdsgiveren. Der findes ikke undtagelser for så vidt angår uddannelses- og forskningsinstitutioner.

Dette indebærer, at ophavsretten til edb-programmer frembragt i ansættelsesforhold på et universitet eller anden højere uddannelsesinstitution under Forskningsministeriet eller en sektorforskningsinstitution, tilkommer institutionen.

Til § 4

Med den anførte definition af »arbejdstager« opnås i forhold til de hidtidige regler i lov om arbejdstageres opfindelser en ligestilling af rettigheder og pligter for videnskabeligt personale ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Endvidere opnås en ligestilling af rettigheder og pligter for videnskabeligt og an-

det personale ved universiteterne, idet det videnskabelige personale hidtil har haft en fortrinsstilling efter lov om arbejdstageres opfindelser.

Med denne ligestilling bidrages til en fortsat harmonisering af ansættelsesvilkårene ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Endvidere sikres det, at institutionerne alene skal operere med ét regelsæt for ansattes opfindelser, uanset om disse er gjort af videnskabeligt personale alene eller af videnskabeligt og andet personale i forening.

Lovforslagets regler gælder såvel for medarbejdere ansat i faste som i tidsbegrænsede stillinger. Som arbejdstagere indgår også ph.d.-studerende ansat ved den pågældende institution.

Ph.d.-studerende, som ikke er ansat på institutionen, har den fulde ret til egne opfindelser, medmindre andet er aftalt.

Alle ph.d.-studerende omfattet af Finansministeriets cirkulære af 25. november 1997 om aftale om lønede ph.d.-stipendiater er at betragte som ansatte. Disse betegnes som »lønede ph.d.-stipendiater« for at undgå eventuelle misforståelser i forhold til ph.d.-stipendiater med stipendium fastsat med hjemmel i lov om statens uddannelsesstøtte (SU-ph.d.-stipendium).

For eksternt ansatte ph.d.-studerende, som f.eks. erhvervsforskerstuderende, eller for ph.d.-studerende med anden privat projektf finansiering, kan institutionen og ansættelsesvirksomheden efter § 9 indgå aftale om retten til opfindelser gjort som led i ph.d.-forløbet.

Øvrige studerende er ikke omfattet af lovforslaget. Dog er studerende, der samtidig er ansat på institutionen, omfattet af loven, for så vidt angår arbejde udført som led i ansættelsesforholdet.

Hvor en opfindelse er gjort i samarbejde mellem studerende og ansatte ved en institution omfattet af loven, må rettighederne til opfindelsen fastsættes ved konkret aftale. En vejledning vedrørende sådanne aftaler er givet i Undervisningsministeriets cirkulære nr. 169 af 16. juli 1973 om »anvendelsen af de studerendes opgaver og deres rettigheder i forbindelse hermed«.

Til § 5

Bestemmelsen indebærer, at alle aktiviteter udført som led i arbejdstagerens ansættelsesforhold er omfattet af lovforslaget. Dette gælder uanset, om et forsknings-, udviklings- eller undervisningsforløb er udført efter opdrag, eller om en opfindelse er gjort i et forløb, hvor både valg af emne og metode er overladt til den enkelte arbejdstager.

Opfindelser gjort af arbejdstageren uden for dennes ansættelsesforhold er ikke omfattet af lovforslaget.

F. t. l. om opfindelser ved universiteter m.v.

For så vidt angår videnskabeligt personale, er dette ikke omfattet af tjenestetidsaftaler og for universiteternes vedkommende heller ikke af regler om mødepligt. Det kan derfor være vanskeligt i praksis at fastslå, om en opfindelse er frembragt i eller uden for ansættelsesforholdet.

I tvivlstilfælde påhviler bevisbyrden den part, der ønsker at gøre krav på retten til opfindelsen. For at undgå tvivl om rettighederne til opfindelser gjort uden for ansættelsesforholdet, må det derfor anbefales, at arbejdstagere ved institutioner omfattet af lovforslaget forlods træffer aftale med institutionen, såfremt man i andet regi ønsker at omsætte egne forskningsresultater til opfindelser.

Uanset at ansættelsesforholdet er ophørt, kan institutionen gøre krav på retten til en opfindelse, hvis denne er gjort som led i ansættelsesforholdet ved institutionen. Det påhviler arbejdsgiveren at bevise, at der er tale om en tjenesteopfindelse. Dog er det ikke tilsigtet at ændre på bevisreglen i lov om arbejdstageres opfinders § 9 for ansatte, der før dette lovforslag var omfattet af denne lov, jf. de almindelige bemærkninger. Denne særlige bevisregel kan derfor godt få betydning i en 6 måneders overgangsperiode efter ansættelsesforholdets ophør.

Er opfindelsen omfattet af en aftale mellem institutionen og en eksternt part efter § 9, kan den eksterne part rejse tilsvarende krav over for den pågældende. Bevisbyrden påhviler i dette tilfælde den eksterne part.

Bestemmelsen i stk. 2 er nødvendig på grund af de særlige kombinationsstillinger for klinisk-videnskabeligt personale, der både udfører arbejde på universiteterne og universitetshospitalerne.

Bestemmelsen præciserer, at opfindelser gjort af ansatte i klinisk-videnskabelige stillinger ved universiteterne under udførelse af klinisk-videnskabeligt arbejde ved offentlige hospitaler og sygehuse ikke er omfattet af lovforslaget. Dermed sikres ligestillingen af rettighederne til opfindelser frembragt inden for sygehusvæsenet, når det sker som led i arbejdet der.

Til § 6

Ved den ansættende institution forstås den institution, hvor pågældende arbejdstager har sin hovedstilling. Dette gælder også i tilfælde, hvor pågældende arbejdstager er aflønnet helt eller delvist via eksternt finansierede institutter, centre eller programmer, f.eks. via de statslige forskningsråd.

Hvor en ansat har deltidsstilling ved flere institutioner, må der lægges vægt på, under hvilke ansættelsesforhold arbejdet er gjort.

Lovforslaget gør ikke indskrænkninger i institutionsledelsens ret til intern delegation. Bestemmelsen udelukker således ikke, at der internt på institutioner kan indgås aftale for et begrænset antal arbejdstagere, hvorefter muligheden for at overtage retten til disse arbejdstageres opfindelser overdrages til en selvstyrende enhed på institutionen, som f.eks. et center eller institut med fristyreordning efter universitetslovens § 12.

Ansatte ved højere uddannelsesinstitutioner uden for Forskningsministeriets forretningsområde, ved arkiver og museer eller ved offentlige sygehuse er ikke omfattet af lovforslaget.

Til § 7

Bestemmelsen fastslår, at arbejdstageren som udgangspunkt har retten til egne opfindelser. Samtidig præciseres, at denne ret modificeres, hvor dette følger af lovforslagets øvrige bestemmelser. Lovforslaget forhindrer ikke, at arbejdstageren ved konkret aftale afskriver sig retten i forbindelse med bestemte projekter over for institutionen.

Til § 8

Bestemmelsen indeholder den akse, som lovforslagets øvrige bestemmelser knytter sig til. Institutionen, jf. § 6, kan i kraft af denne bestemmelse overtage retten til opfindelser gjort af de ansatte.

Indtil dette lovforslag har ansatte ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner været underlagt forskellige regler. Ansatte ved sektorforskningen har været omfattet af lov om arbejdstageres opfindelser, hvorefter arbejdsgiveren kan kræve retten til arbejdstagerens opfindelser overdraget til sig, jf. lovens § 5. Lærere og andet videnskabeligt personale ved universiteter og andre højere læreanstalter har efter lov om arbejdstageres opfindelser § 1, stk. 3, ikke været omfattet af loven og har dermed haft den fulde ret til egne opfindelser, medmindre andet har været aftalt.

Med det foreliggende lovforslag indføres samme retsstilling for ansatte på universiteter og andre højere uddannelsesinstitution under Forskningsministeriet og på sektorforskningsinstitutioner.

Institutionen skal med § 8 som redskab sikre, at lovforslagets formål om at nyttiggøre opfindelser erhvervmæssigt, bliver indfriet. Med institutionens ret følger også en pligt til aktivt, at forholde sig til muligheder for at udnytte opfindelsen erhvervmæssigt, jf. bemærkningerne til § 11. Hvis institutionen ved passivitet skaber en situation, hvor en opfindelse, der kan og bør udnyttes erhvervmæssigt, ikke bliver det, vil

institutionen kunne pådrage sig et erstatningsansvar efter dansk rets almindelige regler.

Endvidere kan institutionen gennem krav om overdragelse af en rettighed til sig efter § 8 sikre, at institutionens arbejdstagere ikke gennem egne aftaler med tredjemand blokerer for institutionens videre forskning.

I stk. 2 præciseres, at institutionen har samme ret som nævnt i stk. 1, hvis opfindelsen er gjort af flere arbejdstagere i forening. Eksempelvis et forskningsprojekt med deltagelse af ansatte fra forskellige enheder. Ligeledes gælder, som nævnt i stk. 3, at hvor flere institutioner er involveret i et forskningsprojekt, er det op til institutionerne at aftale, hvordan deres rettigheder skal fordeles. Aftalen kan indgås, når samarbejdet etableres, eller senere når opfindelsen er gjort.

Til § 9

Bestemmelsen indebærer, at institutionen har aftalerechten med eksterne bevillingsgivere og samarbejdspartnere, for så vidt angår aftaler, der regulerer retten til opfindelser gjort af arbejdstagere ved institutionen. Institutionens aftaler efter § 9 om afståelse af rettigheder til en ekstern part skal indgås senest samtidig med indgåelse af samarbejdsaftalen eller finansieringsaftalen.

Det bemærkes, at denne aftaleret på universiteter efter lovforslaget tilfalder institutionens rektor. På universiteterne ændres hermed det traditionelle udgangspunkt, hvorefter den bevillingsbærende forsker selv træffer alle dispositioner i forbindelse med eksternt finansierede projekter.

Hvor private virksomheder indgår som part i et forsknings- eller udviklingsprojekt i samarbejde med én eller flere universitetsforskere, har aftaler om retten til eventuelle opfindelser hidtil skullet indgås individuelt med hver enkelt af projektets deltagere. Med bestemmelsen i lovforslagets § 9 ændres denne situation. Bestemmelsen tilsikrer, at private virksomheder gennem aftale med institutionen forlods kan erhverve retten til opfindelser. Sådanne aftaler vil typisk komme på tale, hvor den eksterne part bidrager med kapital eller know how eller på anden måde stiller ressourcer til rådighed for projektet.

Institutionens aftaler med private virksomheder om hel eller delvis afståelse af rettigheder efter § 9 kan indeholde bestemmelser om fortrolighed og bestemmelser om arbejdstagerens ret til at offentliggøre egne forskningsresultater. Endvidere kan sådanne aftaler indeholde bestemmelser om vederlag, hvis opfindelserne udnyttes erhvervmæssigt. Et sådant vederlag skal deles efter principperne i § 12, stk. 3.

Bevillingsaftaler med velgørende organisationer, fonde mv. kan indeholde bestemmelser, der efter aftalens vilkår vil begrænse institutionens mulighed for at beskytte og omsætte rettigheder til opfindelser fremkommet via forskningen. Også sådanne aftaler vil efter lovforslaget skulle indgås med institutionens ledelse - og ikke med institutionens enkelte arbejdstagere.

For eksterne bevillinger fra de statslige forskningsråd forudsættes retten til opfindelser at følge samme princip som ved interne institutionsbevillinger. Det vil sige, at retten som udgangspunkt tilfalder pågældende arbejdstager, men kan overtages af institutionen uden modkrav fra bevillingsgiver. Forskningsrådene vil under forudsætning heraf fortsat kunne indgå bevillingsaftaler med individuelle arbejdstagere.

For øvrige offentlige eller halvoftentlige bevillingsgivere, hvor betingelserne for at opnå bevilling medfører en begrænsning i institutionens rettigheder efter §§ 8, 11, 12, 13 eller 14, har institutionen aftalerechten. Dette bør for eksempel være tilfældet i forbindelse med tilskud fra Danmarks Grundforskningsfond.

Til § 10

Bestemmelsen pålægger den enkelte arbejdstager skriftligt at underrette institutionens ledelse, såfremt vedkommende som led i sit arbejde har gjort en opfindelse. Arbejdstageren har pligt til at give institutionen de oplysninger, der er nødvendige for, at institutionen med rimelighed kan siges at være i stand til at foretage en vurdering af opfindelsens erhvervmæssige betydning.

Underretningspligten forudsætter, at den pågældende arbejdstager vidste eller burde vide, at retten til opfindelsen vil kunne patenteres eller registreres som brugsmodel. Vurdering af, hvornår der er tale om en opfindelse omfattet af underretningspligten, forudsættes i praksis at foregå i en løbende dialog mellem pågældende arbejdstager og dennes institut- eller afdelingsleder.

Ønsker en arbejdstager egenhændigt at udnytte retten til egen opfindelse, eller har vedkommende forslag til anden udnyttelse af rettighederne, kan dette med fordel anføres allerede i underretningen til institutionen.

Efter stk. 2, kan institutionen fastsætte nærmere regler for, hvorledes arbejdstagerens underretning til institutionen skal finde sted. Institutionen kan herunder fastsætte forskellige regler for forskellige fagområder hjemmehørende på institutionen.

For områder, hvor der erfaringsmæssigt ikke gøres opfindelser omfattet af dette lovforslag - f.eks. inden for humaniora eller samfundsvidenskab - kan institu-

tionen bestemme, at ansatte med forskning inden for disse områder ikke skal være omfattet af underretningsspligten efter stk. 1.

I stk. 3 præciseres arbejdstagerens pligt til at undlade at offentliggøre eller disponere over en opfindelse, før denne har modtaget institutionens bekræftelse på modtagelsen af underretningen.

Til § 11

Bestemmelsen pålægger institutionens ledelse at tage initiativ til en fælles drøftelse med de involverede arbejdstagere om muligheden for erhvervmæssig udnyttelse af retten til den foreliggende opfindelse. Der lægges hermed op til, at ledelse og arbejdstagere ad frivillighedens vej skal nå til enighed om udnyttelse af en rettighed, hvor dette er muligt.

Ved en fælles drøftelse kan arbejdstageren over for institutionen præsentere eventuelle ønsker om egenhændigt at udnytte rettighederne til opfindelsen.

Tilsvarende kan institutionen over for arbejdstager præsentere egne planer for udnyttelse af rettighederne, herunder institutionens ønsker til arbejdstagerens aktive medvirken i udarbejdelsen af patentansøgninger, rådgivning af licenstagere mv.

Parterne kan i fællesskab aftale, hvorledes offentliggørelse kan finde sted uden at skade rettighederne til opfindelsen, herunder en eventuel udsættelse af offentliggørelses tidspunktet, jf. stk. 3. Endvidere kan parterne i fællesskab udarbejde forslag til et rimeligt vederlag efter § 12.

Til brug for drøftelsen med arbejdstageren, skal institutionen lade udarbejde en vurdering af opfindelsen. Vurderingen bør - hvor dette skønnes relevant - indeholde en teknisk, juridisk og markedsmæssig bedømmelse af mulighederne for erhvervmæssig udnyttelse af opfindelsen.

Institutionen vil til støtte for udarbejdelse af ovennævnte vurderinger dels skulle etablere et begrænset internt administrativt beredskab, dels skulle gøre brug af eksterne rådgivere og konsulenter med særlig teknisk, juridisk eller markedsmæssig ekspertise. For så vidt angår sidstnævnte, forudsættes de enkelte institutioner at indgå samarbejdsaftaler med patentbureauer, innovationsmiljøer, forskerparker mv.

Stk. 2 indebærer, at en arbejdstager ikke må offentliggøre eller disponere over en opfindelse, hvis institutionen giver påbud herom. Påbudet skal nedlægges senest samtidig med bekræftelsen efter stk. 10, stk. 3.

Institutionen kan udstede et sådant påbud, hvor der er behov for en nærmere vurdering af oprindelsens erhvervmæssige potentiale. Institutionen kan endvidere udstede et sådant påbud, hvor offentliggørelsen

skønnes at kunne hindre en eventuel erhvervmæssig nyttiggørelse - herunder at kunne skade mulighederne for at beskytte de til opfindelsen knyttede rettigheder. Påbudet bør ophæves, så snart en offentliggørelse vurderes at være uden skadevirkning. Institutionen kan ikke uden accept fra de involverede arbejdstagere udstede påbud med virkning ud over 4 måneder fra tidspunktet for underretningen efter § 10, stk. 1, svarende til den gældende frist i lov om arbejdstagers opfindelser.

Som offentliggørelse af en opfindelse anses alt, hvad der er blevet almindeligt tilgængeligt gennem skrift, foredrag, udstilling, udbud, udnyttelse ved afbildning eller på anden måde.

Ved offentliggørelse forstås derimod ikke fortrolig indsendelse af manuskript eller ansøgning med henblik på faglig bedømmelse. Forslaget svarer til patentlovens § 2, stk. 2, og brugsmodellovens § 3, stk. 2.

Hvor en opfindelse alene udgør en mindre del af et forskningsresultat, kan institutionen beslutte, at pågældende forskningsresultat straks kan publiceres under forudsætning af, at selve opfindelsen ikke offentliggøres ved publiceringen. Hvor opfindelsen derimod udgør en central del af et forskningsresultat, må hele forskningsresultatet midlertidigt normalt anses for at være omfattet af påbudet.

Efter stk. 3 kan institutionen aftale med den pågældende arbejdstager, at 4-månedersfristen efter stk. 1 og 2 skal forlænges. En forlængelse af fristen i stk. 1 kan f.eks. komme på tale, hvor vurdering af en oprindelse forudsætter en særlig ekspertise, som må rekvireres uden for institutionens normale kreds af rådgivere og samarbejdspartnere. En forlængelse af fristen i stk. 2 kan f.eks. komme på tale hvor der er behov for at udarbejde og indgive patentansøgning, eller hvor retten til en given opfindelse alene kan udnyttes gennem særlig hemmeligholdelse.

Efter stk. 4 skal institutionen på baggrund af den gennemførte drøftelse træffe endelig beslutning om sin overtagelse af retten til en opfindelse efter § 8 eller at lade arbejdstageren bevare retten efter § 7 mod et krav om vederlag efter § 12, stk. 2. Institutionens afgørelse skal meddeles pågældende arbejdstager inden for den fastsatte 4 måneders frist, medmindre andet er aftale efter stk. 3.

Bestemmelsen i stk. 5 indebærer, at institutionen fortaber alle rettigheder til opfindelsen, hvis den ikke har meddelt sin afgørelse efter stk. 4 til vedkommende arbejdstager inden for den fastsatte 4 måneders frist eller den særligt aftalte frist efter stk. 3. Pågældende arbejdstager kan i tilfælde heraf uden vederlag til institutionen selv udnytte rettighederne til opfindelsen.

Til § 12

Bestemmelsen viderefører princippet fra lov om arbejdstageres opfindelser om, at arbejdstager er berettiget til en rimelig godtgørelse, hvis retten til dennes opfindelse kræves overdraget til sig af arbejdsgiveren.

Med begrebet »rimeligt vederlag« tilkendes gives samtidig, at arbejdstagere ved institutioner omfattet af loven har krav på et vederlag ud over den betaling, der kan siges at være indeholdt i den almindelige løn. Samtidig følger dog også, at arbejdstageren alene har krav på vederlag, såfremt retten til opfindelsen udnyttes erhvervsmæssigt, og såfremt den erhvervsmæssige udnyttelse giver anledning til indtægter, der overstiger de af institutionen afholdte udgifter.

Efter stk. 2, er institutionen berettiget til et rimeligt vederlag fra den arbejdstager, der har frembragt opfindelsen, hvis retten til opfindelsen efter aftale med institutionen udnyttes af den pågældende arbejdstager. Hensigten med denne bestemmelse er at sikre institutionen en rimelig andel i de indtægter, der opnås gennem erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelser gjort ved brug af institutionens ressourcer.

Også i denne situation gælder, at kravet om vederlag alene kan gøres gældende, såfremt retten til opfindelsen udnyttes erhvervsmæssigt, og såfremt den erhvervsmæssige udnyttelse giver indtægter, der overstiger de af arbejdstageren afholdte udgifter.

Hvor en opfindelse er gjort i forening af flere arbejdstagere ansat ved institutionen, må disse indbyrdes aftale, hvorledes rettighederne til opfindelsen ønskes udnyttet.

Kan der ikke opnås enighed blandt de implicerede, kan institutionen overtage rettigheden efter § 8, stk. 2, og efterfølgende afhænde rettigheden til én eller flere parter i sagen efter § 14, stk. 1, inden for den i § 11, stk. 4, angivne frist. De øvrige involverede er i givet fald berettiget til et rimeligt vederlag fra institutionen efter § 12, stk. 1.

Ved fastsættelse af regler for vederlag mellem institution og arbejdstager, jf. stk. 3, skal det tilstræbes, at begge parter har et rimeligt økonomisk udbytte.

Lovforslaget definerer ikke én given model for beregning af dette vederlag. Det tilstræbes herved at give de enkelte institutioner størst mulig frihed til lokalt at udforme beregningsmodeller i overensstemmelse med egne behov og traditioner.

Til grund for institutionernes udformning af beregningsmodeller bør dog lægges det princip, at den, der påtager sig den kommercielle risiko ved at udnytte ret-

ten til en opfindelse erhvervsmæssigt, naturligvis også skal have den største andel af de fremtidige indtægter.

Endvidere bør det ved udformning af beregningsmodellerne tilstræbes at fastholde et klart økonomisk incitament for forskningsbaserede iværksættere og andre, der ønsker egenhændigt at nyttiggøre egne opfindelser erhvervsmæssigt.

Ved fastsættelse af et rimeligt vederlag til institutionen skal der således tages hensyn til det vederlag, som arbejdstager alternativt ville opnå efter stk. 1, ved institutionens egen udnyttelse af opfindelsen. Arbejdstageren forudsættes på denne måde at kunne opnå en reduceret pris for rettigheden sammenholdt med udenforstående tilbudsgivere. Samtidig kan det aftales, at afregning af vederlag til institutionen kan afdrages over en flerårig periode, for eksempel ved at aftale en fast årlig ydelse eller en ydelse svarende til en given andel af de faktisk opnåede indtægter.

Forskningsministeriet vil ved godkendelse af reglerne for beregning af vederlag lægge vægt på ovennævnte kriterier.

Til § 13

Med etiske hensyn menes f.eks. situationer, hvor en given viden af samfundsmæssige årsager bør være frit tilgængelig for alle. Der tænkes tillige på situationer, hvor patentering eller anden publicering af en opdagelse indebærer risiko for misbrug af opfindelsen til skade for sundhed eller miljø.

Patentloven og brugsmodelløven bestemmer tillige, hvornår patenter kan meddeles og brugsmodeller registreres, jf. patentlovens § 1, stk. 2-4, og brugsmodellovens § 2, stk. 2.

Bestemmelsen i stk. 2 indebærer, at eventuelle begrænsninger i retten til offentliggørelse bortfalder ved afgørelse efter stk. 1.

Til § 14

Ønsker en virksomhed at erhverve retten til en opfindelse, kan virksomheden indgå aftale herom med institutionen, medmindre institutionen har valgt ikke at få overdraget rettigheden fra pågældende arbejdstager. Institutionen - og ikke den enkelte arbejdstager - fremstår på denne måde som den typiske aftalepart for private virksomheder, uanset om en rettighed handles forud, som option i et samarbejdsprojekt jf. § 9, eller uden forudgående kontakt med institutionen.

Stk. 2. præciserer, at arbejdstagere, som ikke har overdraget retten til egen opfindelse til institutionen, frit kan omsætte denne i forhold til interesserede aftagere.

Til § 15

Bestemmelsen fastslår, at institutionen kan afholde udgifter ved overdragelse (licensiering eller salg) og beskyttelse af rettigheder, som er overdraget til institutionen efter § 8. Ved udgifter til overdragelse forstås f.eks. udgifter til licensformidling og udgifter til vederlag efter § 12, stk. 1. Ved udgifter til beskyttelse af rettigheder forstås f.eks. udgifter til patentansøgning og udgifter til eventuelle søgsmål ved krænkelse af en af institutionen beskyttet ret.

Bestemmelsen indebærer ikke, at offentlige forskningsinstitutioner selv kan iværksætte eller deltage i produktion eller lignende, medmindre dette følger af institutionens formål.

Bestemmelsen tilsigter heller ikke, at institutionerne skal opbygge egen patentportefølje ud over eventuelt nogle få strategiske områder. Derimod tilsigtes primært at øge omsætningen af rettigheder til partnere i erhvervslivet, der efterfølgende kan forestå det videre arbejde med eventuel patentering.

Vurderingen er, at de enkelte institutioner kun i meget begrænset omfang vil have mulighed endsige gehov for internt at opbygge teknisk, juridisk og markeds-mæssig ekspertise til egenhændigt at forestå arbejdet med vurdering, licensformidling og eventuel patentering af opfindelser. Denne ekspertise vil i vid udstrækning skulle rekvireres eksternt gennem et formaliseret samarbejde med private patentbureauer, de nye innovationsmiljøer m.fl.

Til støtte for institutionernes rekvirering af sådanne ydelser er der på forslaget til finanslov for 1999 afsat i alt 58 mio. for perioden 1999-2002. Efter udløbet af denne periode forudsættes institutionernes indtægter og udgifter ved omsætning af rettigheder at balancere uden behov for yderligere statslig finansiering.

Til § 16

Institutionens ledelse har dispositionsretten over den indtjening, der måtte opnås som følge af institutionens overdragelse af retten til opfindelser. Indtægterne kan anvendes inden for institutionens formål og til aktiviteter efter § 16.

Det følger af universitetsloven (bekendtgørelse nr. 334 af 27. maj 1993), at institutionen disponerer frit ved anvendelse af bevillinger, tilskud og indtægter under ét. Det er en betingelse, at institutionen overholder bevillingsforudsætninger og disponeringsregler og varetager de opgaver, der er givet bevilling til; det vil sige undervisningsvirksomhed, forskningsvirksomhed og andre opgaver, som er henlagt til institutionen.

For sektorforskningsinstitutionerne fremgår det af institutionens vedtægter og vedtægtens formålspara-

graf, hvilke hovedopgaver der hører under institutionen, jf. bekendtgørelse nr. 953 af 9. december 1997 om vedtægter for sektorforskningsinstitutioner.

Der henvises i øvrigt til Finansministeriets budgetvejledning for så vidt angår kravene til regnskabsaf-læggelse for regnskabsførende institutioner.

Til § 17

I lighed med lov om arbejdstageres opfindelser § 8, stk. 3, foreslås det, at vederlagskravene omfattes af den 5 årige forældelse i lov nr. 274 af 22. december 1908, der er den almindelige forældelsesfrist på for-muerettens område. Fristen foreslås, svarende til lov om arbejdstageres opfindelser, at løbe fra det tidspunkt, hvor institutionen træffer beslutning om, hvorvidt den selv vil overtage de til opfindelsen knyttede rettigheder.

Til § 18

Rektor har i medfør af universitetsloven den endelige beslutningskompetence på universiteterne. Dog kan denne kompetence delegeres til en af rektor be-myndiget person. På sektorforskningsinstitutioner har direktionen i medfør af lov om sektorforskningsinsti-tutioner den endelige beslutningskompetence. Denne kompetence kan delegeres til en af direktionen be-myndiget person.

Klageafskæringen er begrundet i, at der er tale om afgørelser, der til trods for, at disse er offentligtretlige, har en betydelig privatretlig karakter.

Til § 19

Da lovforslaget tilsigter en ændret rettighedsfor-deling mellem institution og arbejdstager, foreslås det, at loven gennemføres på en sådan måde, at det ikke berører de dispositioner, der er gennemført i tillid til de hidtil gældende regler. Det forudsættes derfor, at der bliver et halvt år mellem lovens ikrafttræden og dens virkning.

I stk. 2, foreslås det således, at loven først får virk-ning på opfindelser, der gøres efter den 1. juli 1999. Dette giver dels institutionerne god tid til at informere arbejdstagerne om de nye regler, og dels giver det samtidig arbejdstagerne mulighed for at sikre sig ret-tighederne til de opfindelser, der er gjort umiddelbart i forbindelse med lovens ikrafttræden. Formuleringen indebærer, at den arbejdstager, der har gjort en opfin-delse inden den 1. juli 1999, og som er i tvivl om, hvorvidt han eller hun har gjort en opfindelse eller frembringelse, der vil kunne patenteres eller registre-res som brugsmodel, ved at underrette institutionen

om resultatet får eventuelle rettigheder behandlet efter de hidtil gældende regler.

I stk. 3 foreslås det, at institutionen og arbejdstageren skal respektere modstående rettigheder. Sigtet med lovforslaget er at regulere rettighedsfordelingen mellem arbejdstager og institution inden for den offentlige forskning, hvorimod lovforslaget ikke regulerer tredjemands rettigheder erhvervet i god tro. Der kan derfor være situationer, hvor enten institutionen eller arbejdstageren inden lovens ikrafttræden ved aftale helt eller delvis har overdraget deres rettigheder efter det nuværende lovgrundlag til tredjemand.

Overgangsbestemmelsen omfatter flere situationer, f.eks. hvor en universitetsforsker efter den nuværende undtagelsesbestemmelse i lov om arbejdstagers opfindelser har overdraget sine rettigheder i forbindelse med et konkret projekt til en ekstern bevillingsgiver. Dels omfatter overgangsbestemmelsen f.eks. også den situation, hvor en sektorforskningsinstitution efter

den nuværende hovedregel i lov om arbejdstagers opfindelser har overdraget deres rettigheder til en virksomhed.

Spørgsmålet om, der er sket en overdragelse af rettigheder til tredjemand, må bero på en konkret fortolkning af den enkelte aftale og dens forudsætninger. Der kan ikke alene ske overdragelse af eksisterende rettigheder, men der kan også være tale om, at man i forbindelse med projektstøtte har aftalt, at tredjemand erhverver rettighederne, der måtte komme ud af projektet.

Til § 20

Lov om arbejdstageres opfindelser er sat i kraft for Færøerne og Grønland, men da dette lovforslag alene vedrører statslige sektorforskningsinstitutioner og universiteter, som er et særligt område for Færøerne og Grønland, forslås der ikke indføjet en hjemmel til at kunne sætte loven i kraft for Færøerne og Grønland.

*Høringsliste**Ministerier og styrelser*

Arbejdsministeriet
 Boligministeriet
 Finansministeriet
 Forsvarsministeriet
 Justitsministeriet
 Kulturministeriet
 Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
 Miljø- og Energiministeriet
 Skatteministeriet
 Socialministeriet
 Sundhedsministeriet
 Trafikministeriet
 Udenrigsministeriet
 Undervisningsministeriet
 Erhvervsministeriet
 Erhvervsfremme Styrelsen
 Patentdirektoratet

Universitetslovsinstitutioner m.v.

Københavns Universitet
 Aarhus Universitet
 Syddansk Universitet
 Aalborg Universitet
 Roskilde Universitetscenter
 Danmarks Tekniske Universitet
 Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole
 Danmarks Farmaceutiske Højskole
 Handelshøjskolen i København
 Handelshøjskolen i Århus
 Rektorkollegiet

Sektorforskningsinstitutioner m.v.

Analyseinstitut for Forskning
 Arbejds miljøinstitutet
 Bornholms Forskningscenter
 Center for Freds- og Konfliktforskning
 Center for Sprogteknologi
 Danmarks Fiskeriundersøgelser
 Danmarks JordbrugsForskning
 Danmarks Miljøundersøgelser
 Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse
 Danmarks Pædagogiske Institut
 Dansk Institut for Klinisk Epidemiologi
 Dansk Rumforskningsinstitut
 Forskningscenter Risø
 Forskningscentret for Skov & Landskab
 Forsvarets Forskningstjeneste
 John F. Kennedy Institutet

Kort- og Matrikelstyrelsen
 Socialforskningsinstituttet
 Statens Byggeforskningsinstitut
 Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut
 Statens Serum Institut
 Statens Skadedyrlaboratorium
 Statens Veterinære Institut for Virusforskning
 Statens Veterinære Serumlaboratorium
 Veterinær- og Fødevedredirektoratet
 Sektorforskningens Direktørkollegium

Forskningsrådgivende organer

Danmarks Forskningsråd
 Forskningsforum
 Statens Humanistiske Forskningsråd
 Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
 Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
 Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
 Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd
 Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd

Råd, fonde mv.

Forskerakademiet
 Danmarks Grundforskningsfond
 Center for IT-forskning
 Teknologirådet
 Erhvervsudviklingsrådet
 VækstFonden
 Konkurrencerådet
 Akademiet for de tekniske Videnskaber
 Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Organisationer mv.

Akademikernes Centralorganisation
 Danmarks Jurist- og Økonomforbund
 Ingeniørforbundet i Danmark
 Dansk Magisterforening
 Dansk Arbejdsgiverforening
 Landsorganisationen i Danmark
 Dansk Industri
 Dansk Metal
 Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
 Landbrugsrådet
 Institutrådet
 Foreningen af Forskerparker i Danmark
 De Danske Patentagenters Forening
 Dansk Forening til Fremme af Opfindelser (DaFFo)
 Dansk Forening for Industriens Patentingeniører
 Ingeniørforeningen i Danmark
 Danske Studerendes Fællesråd

Andre forskningsinstitutioner

Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut

Center for Udviklingsforskning

Dansk Polarcenter

Det Danske Center for Menneskerettigheder

DSI – Institut for Sundhedsvæsen

Institut for Grænseregionsforskning

Til lovforslag nr. L 93. Skriftlig fremsættelse (18. november 1998)

Forskningsministeren (Jan Trøjborg):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om opfindelser ved universiteter og sektorforskningsinstitutioner
(Lovforslag nr. L 93).

Det er regeringens opfattelse, at de resultater, der frembringes på vore offentlige forskningsinstitutioner, i højere grad skal komme det omgivende samfund til gode. Dette gælder ikke mindst de opfindelser, der gøres af de ansatte på universiteterne og i sektorforskningen. Sådanne opfindelser skal i højere grad nyttiggøres og omsættes til gavn for sundhed, miljø og etablering af nye arbejdspladser.

Folketinget har over de senere års finanslove øget bevillingerne til den offentlige forskning ganske betydeligt. Skal vi fremover høste gevinsten af denne samfundsmæssige investering, er der brug for at sikre, at lovende opfindelser finansieret via offentlige forskningsmidler effektivt finder vej til praktisk anvendelse i samfund og erhvervsliv.

Det er regeringens opfattelse, at den eksisterende lovgivning ikke i tilstrækkeligt omfang stimulerer en sådan nyttiggørelse. Særlig problematisk er situationen ved universiteterne. Efter gældende lov har universiteterne ingen fordring på egne forskeres opfindelser, uanset at disse er gjort som led i tjenesten og for offentlige midler. Institutionerne har ingen indtægter fra sådanne opfindelser og savner derfor et meget væsentligt incitament til aktivt at bakke sagen op.

Men også i sektorforskningen kniber det mange steder med at etablere effektive systemer til håndtering af de ansattes opfindelser. Alt for ofte er den enkelte forsker derfor overladt til selv at

vurdere, om en given opfindelse har erhvervsmæssig interesse, til selv at finde frem til relevante partnere i erhvervslivet og til selv at forhandle eventuelle kontrakter på plads.

Dette system er ikke hensigtsmæssigt, hverken for forskningen, for erhvervslivet eller for samfundet. Derfor er der brug for en ny lovgivning på området - en lovgivning, der på én gang giver offentlige forskningsinstitutioner ret til andel i indtægterne fra egne forskeres opfindelser og pligt til aktivt at gå ind i arbejdet med at nyttiggøre lovende resultater.

Regeringens forslag bygger på den grundlæggende tanke, at en bedre nyttiggørelse af opfindelser nødvendigvis må ske i et samarbejde mellem institutionernes ledelse og ansatte. Alle opfindelser skal frem i lyset. Derfor skal de ansatte fremover indberette deres opfindelser til institutionen. Institutionen skal vurdere det indberettede, og parterne skal på denne baggrund i fællesskab drøfte, hvordan opfindelsen bedst kan udnyttes. Hvor dette er relevant, skal institutionerne kunne overtage retten til en given opfindelse for hermed at stå som samlet aftalepart overfor interesserede virksomheder. Men uanset, om en rettighed udnyttes af institutionen eller forskeren selv, skal begge parter have del i de opnåede indtægter.

Med lovforslaget tilsigtes først og fremmest en øget samfundsmæssig forrentning af investeringen i den offentlige forskning. Det er herunder regeringens vurdering, at det foreliggende lovforslag under ét vil være til gavn for både forskere, institutioner og dansk erhvervsliv.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget med bemærkninger, tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje Ting.